

Stockholm den 28 april 2020

R-2020/0833

Till Finansdepartementet

Fi2020/01906/S3

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 22 april 2020 beretts tillfälle att avge yttrande över utkast till proposition Ett effektivare informationsutbyte inom Skatteverket.

Sammanfattning

Advokatsamfundet, som hänvisar till tidigare lämnade synpunkter i fråga om rättssäkerhetsfrågor kopplade till Skatteverkets verksamhet,¹ anser att det även i nu remitterat utkast till proposition finns avsevärda brister i fråga om skyddet för den personliga integriteten och oskuldspresumtionen, liksom i fråga om enskildas rätt att inte behöva belasta sig själva i samband med misstanke om brott. Advokatsamfundet anser fortfarande att kraven på nödvändighet, effektivitet och proportionalitet i fråga om det föreslagna informationsutbytet inom Skatteverket inte är uppfyllda.

Lagrådet ansåg att bedömningarna och förslagen i den tidigare underliggande lagrådsremissen inte utgjorde ett fullgott underlag för att införa en skyldighet att lämna sekretessbelagda uppgifter inom Skatteverket på det sätt som då föreslogs och avstyrkte att förslagen skulle läggas till grund för lagstiftning. Enligt Advokatsamfundets uppfattning kan de förtydliganden och utvecklade analyser som nu görs i propositionsutkastet inte anses tillräckliga för att tillmötesgå Lagrådets kritik. Inte heller har de omarbetade förslagen i propositionsutkastet i erforderlig utsträckning beaktat den kritik som, förutom Advokatsamfundet, har framförts av bl.a. JO, JK, Svenskt Näringsliv, Svea hovrätt, Datainspektionen m.fl. i fråga om förslagets negativa effekter på den enskildes rättssäkerhet och skydd för den personliga integriteten.

Advokatsamfundet kan fortfarande därför inte ställa sig bakom förslaget om ett effektivare informationsutbyte inom Skatteverket.

¹ Se Advokatsamfundets remissyttrande den 16 december 2013 över Skatteverkets promemoria Behandling av personuppgifter i Skatteverkets verksamhet med brottsutredningar (dnr. 131-798320-12/113, Fi2012/4241) samt Advokatsamfundets remissyttrande den 5 mars 2018 över Skatteverkets promemoria Några frågor om arbete mot skattebrott (dnr. R-2017/2279, Fi2017/04041/S3). Se även Advokatsamfundets remissyttrande den 24 april 2020 över betänkandet Samlade åtgärder för korrekta utbetalningar från välfärdssystemen (SOU 2019:59).

Synpunkter

I propositionsutkastet lämnas förslag till bestämmelser som kompletterar de förslag som lämnats i Skatteverkets tidigare promemorior, vilka i vissa delar genomförts genom lagstiftning och som i andra delar omarbetats till nu förevarande lagförslag. Genom förslaget föreslås en reglering kring hur information ska kunna lämnas mellan Skatteverkets olika verksamhetsgrenar.

Advokatsamfundet konstaterar inledningsvis att lagförslaget – regeringens omarbetning till trots – alltjämt bygger på idén att det fiskala intresset hos det allmänna generellt sett ska anses väga tyngre än rättssäkerhetsintresset för enskilda. Advokatsamfundet delar inte heller i detta remissyttrande denna utgångspunkt.

Advokatsamfundet konstaterar att det för att enskildas rättssäkerhet inte ska riskera att kringskäras fordras att gränserna mellan Skatteverkets verksamheter, inom exempelvis beskattning och skattebrottsutredning, upprätthålls på ett tydligt sätt.

Lagstiftaren har i detta sammanhang tidigare framfört uppfattningen att det är en ”självklar utgångspunkt för hur en skattebrottsutredande funktion inom skatteförvaltningen skall avgränsas och organiseras att den enskildes rättssäkerhet kan garanteras. En sådan organisation bör således inte medföra att de gränser som finns mellan skatteutredning och skattebrottsutredning blir otydliga” (prop. 1997/98:10 s. 44).

Regeringen har genom det nu aktuella förslaget valt att frånga denna utgångspunkt. Förslaget innebär nämligen enligt Advokatsamfundets mening en sådan utvidgning av rätten (och till och med skyldigheten) till informationsutbyte mellan Skatteverkets olika verksamheter att gränserna mellan desamma blir otydliga.

Detta vore en olycklig förändring av vilka sekretessbelagda uppgifter som får lämnas inom Skatteverkets olika verksamhetsgrenar. Advokatsamfundet anser att den i dag rådande generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL även fortsatt måste gälla. Enligt denna bestämmelse krävs att det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda för att en sekretessbelagd uppgift ska få lämnas ut. Denna bestämmelse, som är tänkt som en ventil för oförutsedda situationer där ett uppgiftsutbyte uppenbart behöver ske i det enskilda fallet, bör enligt Advokatsamfundet alltjämt vara avgörande för om ett informationsutbyte ska kunna ske eller inte. Att, som nu föreslås, införa ett allmänt sekretessgenombrott för att skapa förutsättningar för ett rutinmässigt utbyte av information mellan Skatteverkets verksamheter är att gå alltför långt. Advokatsamfundet anser inte heller att förslaget utifrån de skäl som anförs för en sådan ordning är vare sig nödvändigt, effektivt eller proportionerligt; särskilt inte i ljuset av det utökade grundlagsskydd för den personliga integriteten som regleras i 2 kap. 6 § andra stycket RF och artikel 8 i Europakonventionen.

Advokatsamfundet ställer sig vidare kritiskt till att den i artikel 6.2 Europakonventionen fastslagna oskyldighetspresumtionen inte får erforderligt genomslag i författningsförslaget. Detta särskilt som förslaget syftar till att underlätta för informationsspridning från Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet till Skatteverkets övriga verksamheter (se 8 § i författningsförslaget). Advokatsamfundet delar därför inte den bedömning som görs i propositionsutkastet (s. 33 ff.) om att integritetsintrånget är godtagbart och att förslagen även i övrigt är förenliga med Europakonventionen.

Genom att uppgifter om en enskild som ingår i verkets brottsbekämpande verksamhet i vissa fall ska lämnas ut till Skatteverkets beskattningsverksamhet (se 8 § i författningsförslaget), torde exempelvis uppgifter komma att användas i beskattningsverksamheten, utan att någon föregående kommunikation skett med de som uppgifterna angår och innan det att den enskilde fått en möjlighet att yttra sig över uppgifterna. Advokatsamfundet menar att detta innebär ett brott mot oskyldighetspresumtionen. Uppgifter ska inte kunna spridas till myndigheter för annat ändamål än brottsbekämpande verksamhet, innan den enskilde får möjlighet att yttra sig inför domstol.

Advokatsamfundet konstaterar härtill att en enskild, som är misstänkt i en straffprocess, har en skyddad rätt att vara fullständigt passiv (rätten till tystnad). Detta skiljer straffprocessen från t.ex. skatteprocessen. Användning av uppgifter som exempelvis ingår i Skatteverkets beskattningsverksamhet i verkets brottsbekämpande verksamhet, riskerar innebära att en enskild person hamnar i en situation där han eller hon, genom sina skyldigheter i skatteprocessen (exempelvis vid äventyr av vite), tvingas tillhandahålla uppgifter som är belastande i en skattebrottsprocess.

Vid en tillämpning av ett sådant rutinmässigt informationsutbyte som föreslås i författningsförslaget, riskerar helt enkelt situationer att uppkomma som strider mot den enskildes rätt att inte behöva belasta sig själv.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Mia Edwall Insulander